

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primești în Viena R. Moise, Haasenstein & Vogler (Otto Weiss), H. Schalek, Alois Herndl, M. Duka, A. Oppel, J. Demmerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Doube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o colână 5 or. și 30 or. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și învoială.
Reclame pe pagină a III-a o serie 10 or. v. a. seu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU XVI.

„Gazeta” este în fiș-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 50 etagiu I:
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Unu exemplar 5 or. v. a.
seu 15 bani. Cătu abonamen-
tele cătu și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 13.

Brașov, Luni-Marti, 19 (31) Ianuarie

1893.

Autonomia catolică ungerescă

Biserica română gr.-unită.

I.

De când s'a încercat br. Eöt-vös, fostul ministru de instrucțiune publică, să introducă reforma organizațiunii administrative în biserica catolică a Ungariei, sub măgulitorul titlu de „*autonomiă catolică*”, se implinesc aproape unu cvartu de secolu.

Acțiunea a fostu începută în 1869 și s'a terminat în 1871, scimă, că fără de rezultat, din cauză, că episcopatul latinu al Ungariei a fostu contrar operatului compilat de adunanta constituantă pentru autonomiă, ér Majestatea Sa, ca patronul sui premă al bisericeii catolice, nică a sancționatū acelū operatū.

În decursu de 21 de ani, aura favorabilă politiceii moderne, și rasei predominantă, a schimbatū vederile și convingerile singuraticilor, a factorilor publici și a cercurilor decizătoare, de unde politica militantă „a finei secolului” crede, că va fi posibilu acuma, ce nu s'a pututū în 1871.

Contele Csáky, ministrulū cultelorū, se vede a fi unu puiu de leu în curagiulū acțiunilorū sale politice. Mai înteu a începutū se deslege saculū celū cu grăunțe alū Congruiei, apoi se puse s-lū scotă din fișinī pe primatele dela Strigoniū și s-lū aducă în vîrtegiulū fluctuațiunilorū politice la Budapesta, dér de-ocamdată se îndestulū cu vicariatulū; în urmă veni cu tunulū celū mare alū căsătoriei civile. Se pôte, că are în rezervă, deși nu pentru elū, dér pentru următorulū său, secularizarea averilorū. încă scăpate de ghiarele jidovesci.

Hic Rhodus, hic salta, pentru episcopatulū catolicū; decī elū cugetă: mai bine facemū congruă și

autonomiă, decâtū căsătorīa civilă, căci la acēsta nu ne dă permisiune Roma... Guvernulū, împinsū de șovinismū, dice: primescū, căci am lipsă s'îndesū pe Românii și Rutenii gr. cat. în autonomiă, și estū modū se consolidezū unitatea bitericeii catolice maghiare, prin carea capetă puterī „idea de statū”; decī eu mē retragū cu căsătorīa civilă pentru unu timpū nedeterminatū.

Mai credū șoviniștii: că vędendū preoțimea română și rutenă gr. cat, că are plată fixă de 500—600 fl. garantată de „strălucitulū corū episcopescū latinū”, va merge orbișū în congresulū autonomiei Pestane, pentru ca se susțină grația beneficiilorū dobândite.

Noi Românii avemū semne destule pentru ca se credemū și se ne tememū, că timpulū presentū pörtă în uterulū său embrionulū fētului mai susū indicatū. Mărturiă ne este spre acēsta trecutulū, căruia „*meminisse jubavit*”. Scopulū scrisorei mele presente este, ca se facū oglinda acelui trecutū.

Românii gr. uniți, iubitorī de independința bisericeii lorū, au simțitū o durere sufletescă în 1869, vędendū, că Episcopii: Oradei marī (Iosifū Pap Szilagyī), și alū Lugoșului (Al. Dobra), deși în buna lorū credință, au dispusū tôte pregătirile pentru alegerea deputaților bisericesci și mirenī la constituanta autonomiă de Budapesta.

În diecesa oradană, cu tôte opintirile sē fiă aleși despre cari se scia, că vorū intra în acea adunantă, s'au alesū deputați mirenī: Ales. Romanū, Ioanū Cucū, oblegați dietali, și Ios. Romanū, advocatū în Oradea; ér în diecesa Lugoșului: Aloise Vladū, Ioanū Maiorū și Iul. Barđoși. Dintre toți, numai I. Cucū, nepotulū episcopului Szilagyī, a intratū; ér cei-

lalți nicī unulū, ba d-lū Maiorū și-a depusū mandatulū.

Decī diecesele gr.-unite oradană și Lugoșană au fostū reprezentate în acelū congresū pregătitorū prin doi episcopi, doi deputați eclesiastici, (din Orađe actualulū episcopū alū Gherlei Ioanū Szabo) și unū deputatū mirenū.

Regulamentulū provisoriu, sancționatū de Majestatea Sa monarhulū, în textulū său originalū maghiarū, are titlulū următorū: „*a magyarországi rom. cath. vegyes egyház tonácsok megalakítását előkészítő gyűlésre*”, éră punctulū I, are cuprinsulū următorū: „Ezen előkészítő gyűlésnek feladata leendő rendszeres választási módot kidolgozni, melyszerint a rom. cath. egyház egyetemenek szervező gyűlekezete egybehivatsék.”

Nu numai din aceste cuvinte clare, ci și din totū spiritulū regulamentului, ba și din lucrările premerse era evidentū, că tótă mișcarea se făcuse numai pentru catolicii de ritū latinū, și nu și pentru gr. cat.

Adunându-se congresulū *ad hoc* în luna Oct. 1869, a delegatū o comisiune de 18 membri, carea se pregătēsca noulū regulamentū pentru alegerile la adunanta autonomiă; în § 1 alū acestui operatū stau următoarele: „*a magyar cath. egyház autonomiáját szervező gyűlés egyházi és világi tagokból áll*” etc.

În regulamentulū provisoriu, precum vęduramū mai susū, era vorba de „*magyar országi rom. cath. egyház*”; în regulamentulū prelucratū de congresulū *ad hoc* deja găsimū „*magyar cath. egyház*”, adecă bisericeii catolice maghiară, fără diterență de ritū; va sē diceă oia în carea suntū aruncați și Românii și Rușii gr. uniți, pentru ca sē aibă caracterū maghiarū. Congresele întrunite ale luteranilorū Slovaci cu Calvinii maghiari, ni suntū prechiară oglindă a iubirei și păcei, ce dom-

nescū în astfelū de amestecături și ce scopuri se gonescū în ele.

Ce activitate au desășuratū în acea adunantă doi episcopi, doi delegați bisericesci și unulū mirenū din partea Românilor gr. uniți, nu scimū, urmările însă ni arată, că în buna lorū credință n'au cumpănitū nicī însemnătatea cuvintelorū textuali, nicī ponderositatea schimbărilorū, ce vorū urma prin acelea în disciplina și administrațiunea bisericeii române gr. unite.

Destulū, că în véra anului 1870 s'au făcutū alegerile pentru adunanta autonomiă, la carea deja era chiămată și archidieceasa, și tôte diecesele gr. unite române; adecă „*în bunulū comunū alū catolicilorū*”, cum se dicea pe atunci, s'a îndesatū și archidieceasa și diecesa Gherlei,—deși în conferințele și adunanțele premergătoare, pe cum vęduramū, n'au fostū reprezentate; din tôte însă numai diecesa Oradană a alesū, și anume de deputatū bisericescū pe Iustinū Popfiu, de mirenī: pe Ios. Romanū și Ios. Vulcanū.

Adunanta a fostū conchiămată de primatele Simor pe la finea lunei Octomvre 1870; Dobra, Episcopulū Lugoșului, murise, éră nou numitulū Episcopū Olteanu, încă nu era confirmatū și hirotonitū, decī în congresulū autonomiă intrase singurū singurelū Episcopulū Oradei Pap Szilagyī, căci deputații diecesani întruniți la Budapesta deciseră în unanimitate a nu intra și participa în acea adunantă autonomiă, ci sē dēe o declarațiune motivândū neîntrearea lorū; spre acestū scopū a trebuitū sē între unulū *ad hoc*, adecă ca sē presinte în scrisū declarațiunea. Ios. Romanū a primitū redactarea declarațiunei, éră Iust. Popfiu, ca oratorū cunoscutū, a primitū intrarea *ad hoc* în adunantă.

Verificarea lui Popfiu, în urma referadei deputatului mirenū Vir-

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Numele din botezū

ale locuitorilorū nemaghiari conserise, traduse și criticate în Academia de scințe a Ungariei.

În ședința generală a un-spredeca din 19 Decemvre 1892, s'a pertractatū o cestiune etnografică, care credemū, că trebuie sē intereseze pe toți locuitorii nemaghiari din tôte țerile așa numite ale coronei ungeresci. Adecă ministeriulū cultelorū și alū instrucțiunei publice trimisese Academiei unū catalogū de nume proprii (keresztnevek) usitate la poporele nemaghiare mai multū decâtū altele, spre a-le traduce și a-le supune la o critică.*) Academia în una din ședințele sale plenarie de mai înainte în-

*) lefordítás és fölübirálás végett. Akadémiai Értesítő IV kötet I füzet 1893 jú-nuar I-én.

sărcinase cu acea lucrare pe secțiunea sa I, adecă pe cea filologică și de artele frumoșe. Acea secțiune a încredutū acea lucrare la o comisiune de trei în persōnele membrilorū Georgie Ioanovics, Emil P. Tewresk și Oscar Asboth. Operatulū comisiunei, presentatū fiindū în 19 Decemvre, Academia l'a înaintatū la ministeriulū cultelorū și alū instrucțiunei publice, care-i ceruse opiniunea ei.

Nu se cere nicī de cum vrenunū spiritū profeticū, pentru ca sē prevēdă cineva scopulū și planulū, ce urmăresce ministeriulū ungerescū de culte și instrucțiune publică cu acēstă întreprindere a sa. Pe cătū ne aducemū aminte din celū mai deapropo trecutū, o făcuse anume aici în Transilvania baronulū Dionisie Banfi în comitatulū Solnocū-Dobēca prin funcționarii din acea prefectură a sa, după care l'au imitatū și alții în alte comitate. Urmările ne suntū

cunoscute în parte mare: confusiune înfricoșată în o mulțime de acte publice, procese fōrte periculoșe în cauze de hereditate și în alte multe, în care e cestiunea de *Meum vel Tuum*; confusiune babilonică la numărare de popore în fiș-care dēce ani seu în terminī mai scurți; liste electorali încurcate până la scandalū; catalođe de asentare pentru întregirea armatei și alte multe neajunsuri, cari taiă afundū în drepturi personalī, familiari și reali.

De când poporele Europei și mai multe ale Asiei au adoptatū Christianismulū în loculū idololatriei, preoțimea christiană a introdusū și ořeș-cum sancționatū cu Baptismulū o mulțime de nume proprii din testamentulū vechi și din celū nou, adecă nume imprumutate dela Evrei, dela Elini și Romani, însă mai totū nume de acelea, cari începēndū dela Adam și Eva au fostū proprii așa numi-

ților patriarhī, judecatorī, preoți, profeti, une-orī regi din testamentulū vechi. éră din celū nou nume de apostoli, discipuli, martiri, sânti părinți, mari apărătorī ai evangheliei lui *Isusū Christosū*, bărbați și femei cu renume laudatū și gloriosū în lumea christiană. Nume de acestea proprii de baptismū, s'au conservatū în cărțile sacre, în sinaxare, în istoria eclesiastică, — o dēcile de mii, din cari christianii își potū alege după cum le convine.

La numele proprii luate din scripturile sacre se adaugă multe nume conservate de cătră anumite poporă ca individualități naționale, precum suntū cele ale Germanilorū, ale Slavilorū, unele și ale Francesilorū.

Sē încerce orī cine a traduce în limba maghiară fiș și numai puținele nume din baptismū, câte se află împărțite pe cele 365 de dīle ale anului în ambele Călin-

gilă Szilágyi, fu primită de locu și fiindu chiămată întră în ședința din 3 Noemvre 1870 la 4 ore p. m., unde fu primită de deputații adunanței cu fețe vesele și cu strigăte de „eljen“, eră deputații mirenii Ios Romanu și Ios Vulcanu priveau această scenă din galeria edificiului adunanței. Urcându-se d-lu Popfiu la tribună, se făcu o tăcere adencă, și cum înainta cu discursul său, se posomorau fețele; după discursu urmă cetirea declarațiunei presintate, carea terminându-se, președintele Simor dișe: să se dea unei comisii spre studiere, că ore celea cuprinse în ea sunt lucruri reali, *séu numai visuri*.

Popfiu după acesta a părăsiti ședința; eră în 9 Noemvre toți trei deputații oradanii se prezentară la ministrul cultelor B. Eötvös, înmănuându-i declarațiunea, cu rugarea, ca să părăsescă conchiămarea congresului mitropoliei gr. unite; primind ministru declarațiunea, întrebă: „*hat mi ez? protest?* (ce e acesta? protestu?) la ce i se răspunse, că nu e protestu, ci declarațiune. Cu aceste, deputații oradanii părăsiră Budapesta și dispuseră tipărirea declarațiunei și discursului lui Popfiu, din cari vă acudă aci unu esemplar pentru publicare, să vedă și generațiunea cea nouă, ce s'a întemplată înainte de asta cu 22 de ani.

Autonomia catolică ungerescă și bisericeii română gr.-unită. Sub acestu titlu am început aș cu publicarea unui ciolu de articuli, datoriti valorosulu nostru amic, domnului *Iosif Romanu* din Budapesta, care în această mare cestiune, e unu dintre cei mai competenți bărbați ai noștri intru a ne da lămuririle dorite. Articuli d-sale voru revêrsa o deplină lumină asupra uneltirilor, ce încă din timpuri vechi se urzesc în contra bisericeii române unite prin regularea așa dișei congrue și autonomii catolice, — uneltiri, pentru cari esprimându-ne îngrijirea, „Unirea“ dela Blașiu vrea să ne ia peste picior și-și face bătaie de joc. În numărul său mai nou dela 28 Ianuarie, această fôia degenează până intru a ne presenta ca pe nisece intriganți rëntăcioși, cari facem ceece ce facem numai „*de frică să nu se îmbogățescă cumva clerulu nostru din ajutorul catolicilor din Ungaria*“.

Ba ne ceru, „să le arătăm noi înșine mijlocele, cu cari s'ar puté îmbunătăți sôrtea clerulu nostru și fără de concursul catolicilor de ritul latin“ caoi pentru nedumeririle „Gazetei“ — dișe la

altu locu această fôia — arhieriei români uniti „*nu poté să rupă în modu bruscu și ușuraticu ori ce legătură cu episcopatul estolicu din Ungaria*“.

Va să dișă *mut aut*: séu le dăm mijloce bune de traiu și atunci sunt cu noi, séu nu le dăm, și atunci se înroléză sub stégul lui Vaszary-Schlauch și mergu cu catolicii unguri. Altă alternativă, după d-nii dela „Unirea“, nu există.

O spunem sinceru, că nisece principii atât de monstruose și degenerate, cari să pună interesele naționale ale unei bisericeii întregi înderătul îmbunătățirii unei dotațiuni, până acum n'amă auditi accentuându-se din partea vre-unui membru al clerulu românesc. Intrebe tinerii doctori dela „Unirea“ pe părinții lor și voru afla, că aceștia au sciut trăi oinstit și omenit și „fără de concursul catolicilor de rit latin“; au răbdat, au suferit, dér nici-odată nu s'au vedit îndemnați de-a recurge la ajutorul inamicilor noștri. Veți bine, ei n'au prea umblat cu reverenți de mătase și nici n'oră fi trăit, pôte, tocmai pe unu picioru cu doctorii noștri de aci, veniti dela Roma. Dér nici aceștia n'ar trebui să uite, că cei ce pentru prima dată li-a deschis lor calea spre Roma, nu li-a deschis-o pentru ca să aducă de acolo boerime, ci pentru ca acolo să învețe a iubi și a-și apăra națiunea și bisericeii lor națională *mai pe susu de ori ce interese ale dotațiunei*.

CRONICA POLITICA

— 18 (30) Ianuarie.

În conferența partidei liberale maghiare, declară ministrul președinte, că guvernul susține intactu programul stabilit de el, aprobat și sprijinit pe față de către partid, atât în punctele privitoare la politica bisericească, cât și în celelalte puncte. Față cu membrii aceia, cari nu sunt de acord cu partea privitoare la politica bisericească, guvernul nu află de lipsă, că aceștia, înainte de ce guvernul și-ar presenta proiectele sale în formă concretă, să pună pentru persoana lor cestiunea de partid. Dacă totuși cineva pune cestiunea de partid în privința persoanei sale, declarația guvernului este, că făcând punctu cardinalu din programul guvernului, prin urmare și partea privitoare la politica bisericească, constituie o parte integrantă a programului de guvernare. Ministrul rógă pe membri să nu țină conferențe separate, ci decisiunile partidului să se aducă aici. Rógă mai departe partidul să se identifice cu aceste declarațiuni. (Aprobări prelungete și aplause) E. *Latinovici*, declară, că nu primesce căsătoria civilă și iese din partid. Toma *Pechy* ține căsătoria civilă de periculoasă pentru patriă și iese din par-

tidu. Contele Coloman *Csaky*, contele Carol *Pongracz* nu sunt pentru căsătoria civilă, dér în celelalte sprijinesc guvernul. Contele Ladislau *Szapary* nu primesce căsătoria civilă și iese din partid. Canonicul *Todor* aprobă punctul de vedere al guvernului cu excepția politiceii bisericești și rămâne în partid. Contele Stefan *Karoly* aprobă programul în totă privința și întrebă, dacă enunțațiunea diarului „*Nemzet*“ interpretă vederile guvernului. Weckerle răspunde negativ. Președintele enunță eșirea din partid a celor 3 membri de mai sus și luarea aprôpe unanimă spre sciința a declarațiunei ministrului președinte.

În comisiunea bugetară a camerei deputaților din Viena din 21 Ian. a. o. n. s'a luat în dezbateră pozițiunea „școlei medii“. Deputatul român *Lupulă* a pledat pentru activarea unui gimnasiu interioru nou în Cernăuți dișend, că acesta ar fi unicul mijloc, care ar puté pune stavilă transvaderii actuale dela gimnasiul o. r. din Cernăuți. Adaptările recente întreprinse la edificiul existent al gimnasiului din Cernăuți de către guvernul o. r. nu voru scăde înconvenițele, ce se manifestă în privința pedagogică și sanitară. Trecându la gimnasiul gr. or. din Suceava a desoris starea miserabilă a edificiului acestui institutu și întrebă ori de încurându se pôte aștepta dișirea unui edificiu nou și corăspunștoru cerințelor. A arătat apoi neoesitatea activării claselor paralele cu limba de propunere românească pentru întregu gimnasiul, pentru ca poporul bucovinenu să se pôtă cultiva în limba sa maternă — cerea a cărei îndreptărire nu se pôte nega — prin care însă nu se încercă o strimbatărire a învățămintului limbei germane, deorece necesitatea cunoștinței limbei germane și înalta sa misiune culturală este recunescută de făcarea Bucovinenu, și în țară se pune mare pondă pe învățarea ei.

SCINILE QILEI.

— 18 (30) Ianuarie.

Încă unu procesu al d-lui *Dr. Lucaciu* s'a pertractat la 27 Ianuarie n. înainte tribunalului r. din Sătmă. Procesul a fost intentat încă de estăvără sub cuvintu de calumnia în contra guvernului și a autorităților sale. După ce recursurile la Tablă și la Curiă au fost respinse, urmă acum o nouă pertractare. D-lu *Lucaciu* se presentă la această pertractare însoțit de d-lu advocatulu *Iul. Coroianu*, ca apărător. Liberat de închisore dela Seghedin, d-lu *Lucaciu*, după unu raportu telegraficu al foiloru din Pesta, i-s'a acordat „favorul“ acela „generos“, de-a face călătoria dela Seghedin până la Sătmă liberă și neînsoțit de panduri. În

cependu-se pertractarea, *Lucaciu* declară în limba maghiară, că în cursul pertractării voesce să vorbescă în limba română. Procurorul protestă și dișe, că acestu ar fi o „*demonstrați și politici sare înainte tribunalului*“ (sic!). Tribunalul s'a retras și după o scurtă consultațiune, ahotărită „să-i permită“ d-lu *Lucaciu* să se pôtă apăra și să-și pôtă da răspunsurile sale în limba română. *Lucaciu* după acesta își ceru permisia de a se consulta cu apărătorulu său între patru ochi. După această consultațiune, *Lucaciu* s'a reîntors în sală și a declarat că „*nu voesce să demonstreze (?) în contra limbei de statu*“ (!) și „*pentru a combate aserțiunile procurorului, va vorbi ungeresc*“. Astfel pertractarea a decurs în limba maghiară. D-lu *Lucaciu* fu declarat vinovat și fu condamnat la *două luni închisore, 50 fl. amendă și întreținerea în închisore*. Tot-odată s'a dispus publicarea sentinței în „*Szatmar megyei Közlöny*“ pe spesele condamnatului și aducerea ei la cunoștința episcopului. Pertractarea a durat dela 9 ore a. m. până la 5 p. m. Sala a fost îndesuită de publici. Acestea le-am luat după unu raportu al lui „*Egyetértés*“.

Pertractarea lăsămintului Metropolitului *Vancea*. Din Blașiu ni-se comunică, că la 26 și 27 Ianuarie n. c. s'a ținut pertractarea ereditară a lăsămintului fericitului Metropolit *Vancea*, sub conducerea binevoitoare a d-lui notaru publicu din Ocna Sibiului. Intre legatari și între Corviciu tinerimei române din Blașiu, ca erede universal, a succedut o împăcare deplină. așa că după ce actele privitoare la această împăcare voru fi întărite și din partea tribunalului, interesarii își voru puté apăra în timpul celu mai scurtu, părțile de avere testatelor. Ni-se comunică totu odată, că din licitarea averii imobile, rămasă după repositulu Metropolitulu, s'au dobândit vre-o 44,000 fl. Pôte obiectele s'au licitat cu prețuri foarte urcate, ba unele chiar esagerate. Banurile testate pentru scopuri de binefacere, încă în cursul acestui an se voru pune în folosința scopurilor, pentru cari au fost destinate în sensul testamentului.

Guvernulu franceșu, după cum anunță dișele de dincolo, a trimis la Bucureșci 3 distinși medici franceși și anume pe *Monod* și *Moure* din Paris și pe d. *Albert Boyer* din Bordeaux, pentru a studia starea igienică și organizația spitalelor din România.

Senatul franceșu, după cum se anunță din Paris, a adoptat convenția comercială cu România.

Direcțiunea generală a serviciului sanitaru alu României aduce la cunoștința publicului, că ministrul de interne, avendu în vedere, ca comunicațiunea între Ungaria și România este permisă la *Verciorova* numai cu calea ferată și că prin această măsură călătorii nu pot intra pe acolo pe șosea nici în trasoră nici călari séu pe jos, a decis, pe baza avisului consiliului sanitaru superioru, ca să se permită intrarea în România a călătorilor din Ungaria pe la *Verciorova* și pe șosea, cu condițiune, ca ei să fiă supuși la aceleași măsuri ca și călă-

oare, în celu *Iulianu* și în celu *Gregorianu*; să mai alătore la acelea pe câte au alăturat protestanții germani la *Călinarul Gregorianu*, ca nume de origine curat germană, care la poporul lor stau în mare onore și venerațiune; să traducă totu așa și mulțimea numelor proprii curat slave, usitate la *Sêrbii*, *Croați* și *Sloveni*, la *Cehi* și *Slovaci*, la *Poloni* și la *Ruteni*, câteva și la *Români*. Déră în cele din urmă cu ce scop și cu ce rezultat?

Cunoscem și noi o mare greutate, pe care întimpinăm la alegerea și folosirea numelor proprii, anume și la națiunea noastră. Din miile de nume christiane și naționale indigitate mai sus, poporul și chiar preoțimea au o predilecțiune cu totul excepțională numai pentru câte deșe, multu două-deci, despre cari unii cred, că ar fi mai sante decât ori cari altele, alții că cutare nume ar fi

împreunate cu noroc mare și erăși alții pretind, că cutare nume să rămână în veci în familiă până la judecata cea de apoi. Acea identitate de nume produce apoi mulțime de inconveniente, încurături, procese, mai vêtos pe unde nici unu funcționar nu este român și nici unu nu scie nimic românesc; numele proprii le schimbă cu cele apelative și alte absurdități de acestea.

Să nu fiă cu supărare pentru nimeni; credem însă, că a sosit timpul, decât nu a și trecut, ca la punerea numelor din baptism să mai rărăm pe cele usitate fără nici unu cumpetu; să mai întroducem și nume curat romane, anume de cele scurte, de două séu trei silabe, sonore și ușore de pronunțat, de cari este plină istoria celor vre-o trei mii de ani.

Femeile christiane peste tot și în specie femeile noastre au cu totul dreptul cea mai mare vene-

rațiune pentru numele *Maria*, *Ana*, și alte vre-o trei patru. Ce vomu dișe însă în casuri, nici-de-cum prea rari, unde dōmna casei strigă: *Mario!* însă care *Maria*? Două servitoare, bucătără, chiar și fiica d-nei cea mai mare, pe tōte patru le chiamă *Maria*. În casuri de acestea dōmna casei séu domnulu își ajută schimbându numele unora, séu folosindu-se de diminutive, ca *Măriuță*, *Mărioră*, *Măricuță*, *Uță*, *Uțică*, *Țică*, *Mișo*, *Miși*, ori schimonosind cu totul: *Marișcă*, *Marișcuță*.

Ioan, *Iuon*, *Iuonașu*, *Iuonel*, *Ionel*, séu pe grecesce *Ienache*, *Ione*, *Nache*, *Năchiță*; *Iuonutu*, *Onu*, *Onutu*, *Nutu*, *Nicolae*, *Niculita*, *Nicula*, *Naie*, *Cula*, *Culita*, *Liță*; mai și pe grecesce: *Niculache*, *Lache* și mai multe alte esemple.

Schimbări de acestea se întemplă la tōte poporele, și cari cunosc de esemplu limba germană, sciu ce se face din numele

Marie, *Catharina*, *Elisabeta*, *Franz*, *Friedrich*, *Iosef* (*Sepp*) și altele.

Cum voesce Academia maghiară și cum vră Ministeriulu să traducă și să reguleze voința, liberulu arbitru, plăcerea, séu decât vă mai convine: caprițiu, gustul bun séu rău în linia primă al părinților și al poporelor? Sunt destule comune rurale de câte 50—100 familii, în cari abia vei afla câte 10—15 nume bărbătesci și femeesci, populațiunea întregă este cunoscută numai după acelea câte-va nume. Poporul nostru își mai ajută spre a distinge pe unii de alții cu câte unu supranume séu nume comic, de rîșu, batjocură, care devine foarte adesea connune (*nomen appellativum*).

Este apoi și unu altu mijloc, de proveniență cum se pare orientală, străvechiu milenariu, venerabilu, adaugerea la numele propriu încă și numele tatălui, al

torii oeri intră în țară pe la același punctu cu oalea ferată, adică la revisia sanitară a călătorilor și desinfecțarea rufelor murdare ale acelor călători.

-x-

Domnișora Agata Bărsescu, celebra artistă română, care a jucat pe scena Burg-teatrului din Viena, a fost angajată la teatrul curții din Berlin.

-x-

Un dictionar franco-român. Ministrul cultelor și instrucțiunii publice din România a convenit cu d. profesor Bonifaciu Florescu pentru redactarea unui dictionar franco-român. D. Florescu se obligă a preda treptat întregul manuscris dictionarului până la 1 Iulie 1893, așa că imprimarea se poate începe cel puțin la 1 Aprilie 1893.

-x-

Candidatura ministrului Hieronymi Partida liberală a cercului electoral al Clujului a hotărât să susțină candidatura pentru dieta ministrului Hieronymi.

-x-

Balurile „Societății Pressei” din București. Pentru mărirea fondului său „Societatea Pressei” a hotărât să dea anul acesta două baluri: Unul mascat în ziua de 1 Februarie și marele bal anual deschis pe la sfârșitul aceleiași luni. Un program special, detaliat, cuprinzând toate petrecerile, toate inovațiile și toate originalitățile va apare cu o săptămână mai înainte de darea balului.

-x-

Lupii. Se vestește din Tikvin, oraș în guvernământul Novgorod în Rusia: De mai multă vreme orașul nostru e așa dicându blocat de haite imense de lupi, cari împingă utozarea până a întra în oraș și a sfâșia capre, oi și uneori chiar și copii. Nici un locuitor din Tikvin nu mai e din casă de cât înarmat până în dinți. Guvernământul imperial a poruncit ca un batalion de infanterie, o sotnie de cazaci și 300 de vânători să organizeze o vânătoare monstră pentru stăpînirea acestor fiare. Diarele din Prusia orientală vestesc, că un tânăr pictor polonez, Wierzowski, făcând o plimbare calare prin împrejurimile orașului Bielstock, a fost atacat de o haită de lupi; calul și călărețul au fost sfâșiați și mâncați.

-x-

Cununie. Cetim în „Gazeta Bucovinei”: Marți la 24 Ianuarie a. c. n. s'a serbat în capela Metropolitană din Cernăuți cununia gentilei doșore Margareta de Seraoin, fiica generalului de divizie Teodor cav. de Seraoin cu d-lă baron C. de Lütkenдорф, căpitan în statul major. Nuni marți au fost arhimandritul Emanuel Cinnuleac din Suceava și d-na Eugenia Olga Morariu. Cununia a fost săvârșită de către exarhul d-lă I. Procopovici cu asistență de preoți, și a fost prezentă mai tota inteligența din Cernăuți. După cununie s'a servit dejunul — fiind familia generalului Seraoin ca oșpeți la d-lă și d-na secretare Morariu — în biblioteca reședinței, la care au luat parte 40 de persoane între care Eminența Sa I. P. S. Metropolitanul Silvestru, d-lă și d-na generală Mayer Marnegg, con. guvern și alți înalți oșpeți.

Budapesta, 15 (27) Ianuarie 1893

(Coresp. particulară a „Gaz. Trans.”)

„Cerșitorii puși călare bată calul de mörte”. — Așa se nimeresc de bine cuvintele acestea ale lui Shakespeare la patria noastră, încât ai crede, că în modu profetic, când le-a scris, i a avut în vedere pe îngâmfații noștri guvernanți. Căci góna, carea aceștia în dulce frățetate cu perciunații o întesoc în contra naționalităților, nu este decât góna cerșitorilor puși călare, cari în alergarea lor după iluzoria idee de stat omogen, maghiar, se sparie de tropotul căilor proprii. Fiind în astfel de stare șovinismul întreg în frunte cu presa jidano-maghiară, aiurează minciuni tendențioase.

Așa „Pesti Naplo” sub titlul „az oláh liga Budapesten” și cu elă intră sinagoga jurnalistice din capitală, din senină au scoarșit, că aci se află o ligă secretă, carea numără 80 membri (se înțelege studenți români); spune, că dela 1888 există o societate, „Petru Maior”, ai cărei membri sunt Români și Slovași.

A afirma, că aci există o ligă și încă secretă, este o minciună totu așa de grosolană, ca și a serie, că Societatea „Petru Maior”, carea în trecut ei are 30 de ani, există numai de 4 ani, și că membrii ei sunt și Slovași. Asemenea espektorări vedesc ascunsul scop al presei jidano-maghiare, prin care voesc să acuze Liga, pe Români și totu ce e românesc, ca pe nisce elemente turburătoare.

Nisuița aceta a lor însă, cu atât mai vörtoșu îi demaschiează pe ei, ca pe nisce turburători ai păcei, atât de necesară patriei; îi invederază de ómeni ignoranți potențați. Și ignoranți sunt, când vorbesc despre o ligă secretă, când aceta e cunoscută în tota lumea cultă, nu ca o instituție secretă, ci ca o societate cu scopuri nobile de a promova cultura și de a aduce la unitate cultura tuturor Românilor. După scopul, ce liga română îl urmărește, totu omul cuminte pöte să vadă câtu de rău voitöre și în același timp ridiculösa pöte fi afirmațiunea, că liga ar ave nevoe să fiä secretă. Cätü de barösa pöte fi aserțiunea de „ligă secretă”, se invederază chiar și din faptul, că apröpe în toate statele din Europa își are liga despărțiminte.

Dacă amö sta să facemö o comparațiune între liga română și societățile lor, ca „Magyar egyesület”, „Kultur-egylet”, amö putö esclama cu scriptura: amare präpastiä e între acia și voi.

Ași abusa de titlul de corespondență, dacă așa căuta să facö o asemănare între ligă și societățile amintite maghiare. Unö lucrö însä deocamdată îl constată și anume: pe când liga sco-

purile sale cötü să și le ajungă prin öai morale, pe atunci la „Magyar egyesület” se întrebuințază presiunea. Dovädä despre aceta sunt o multime de notari dela sate, cari au fost constränși în virtutea oficiului lor să se facä membri. Cu Dumnezeu înainte; bată și calul până lor omori. Noi ne cunoșcem datorii noastre, ör lumea astäși îi cu röșce pe e și scrisurile lor fără mustrare le pöte pune în rëndul snövelorö. Lumea cultă astäși nu se va surprinde nici atunci, când ar öeti în foile lor, că noi Români suntemö autorii spiritali ai atentatelor din Paris și că toți suntemö nisce carbonari din banda lui Ravachol, căci scrisurilor lor sciu câtü creșämântü să le dea.

*

Dér acum și alt-öeva. Se implinesc în 31 Ianuarie treidec de ani, de când d-lä Alexandru Romanö a ocupat prin decret imperial catedra de limba română la universitate din Budapesta. Din incidentul acesta, tinerimea universitară română (nu societatea „Petru Maior” și împreună cu Slovași după cum au spus foile jidano maghiare) va aranja unele festivități, între altele în 11 Februarie și unö banchetă. Meritele Venerabilului profesor se estindü în toate direcțiunile. Ca profesorü a dusö o viață frumösa pe o carieră spinösa; munca lui ni-a fost incununată cu röde bogate. De aceea întrega Romänime va întâmpina cu entusiasmö intențiunea junimei academice pestane.

Cu altä ocaziune Vö voi comunica mai pe largö despre viața d-lui prof. Alexandru Romanö.

- r. -

Crisa în Francia.

În diarul „Figaro” pledază deputatul Delafosse pentru ideia, că numai unö soldat pöte restaura afacerile republicei. Cu durere constatä densul, care aparținuse mai înainte grupului bonapartist, dér de curändü a recunoscutö status quo, că nici regalul nici imperiul n'ar fi pututä ținö pieptu cu valurile mari ale scandalului Panamä.

Republica este impersonalä — öice Delafosse — și d-lä Carnot rămäne mutö în turnul säu cu picioare de fildeș. Cum se vorö fini dér toate acestea? „Scandalul își are partea lui aversă și pericolul säu. Partea aversä este desconsiderarea, ce o întâmpinämö în străinätate. Adversarii noștri ne tractază cu o compätimire ofensätöre și amicii noștri își acoperö ochii. Pericolul zace în suspiciunea, care plutesc asupra puterilor publice, o face fără apărare și totödată o dejosesc. Nu sciu, că öre Cornelius Herz, după cum se susține, a fost unö agent al triplei alianțe. Acesta o sciu însä, că celö mai örănöcö agentö destructivö, care ar fi fost subvenționat de dușmanii noștri cei mai acerbi, r'ar fi pututä face pentru națiune unö lucrö mai înfricoșatö și mai funestö, ca acesta.”

„Acestö bărbatü a ucisö la noi puterea guvernului. Ce e dreptü mai suntö ömeni, cari reprezintă ministrii și sub ei suntö funcționari, cari implu cadrele administrațiunei. Ei posedü titlul, dér nu posedü auctoritatea. Poporul nu-i cunoșce și când ora va suna, înzadar se vorö încerca a se pune în fruntea lui; nu-i va asculta nimenea.”

Ce ar fi în cazul unui röșboiu? se întrebä Delafosse. „Mai înainte de a merge înainte inamicului, ar trebui ca în fiecare inimä să se restaureze încrederea și la aceta nu există altö mijloc, decât să eschidemö totu ce vine dela parlamentü și să ne încredemö în ocrotirea unui soldat. Dacă s'ar întreba Francia, atunci 9 din 10 cetățeni arü fi pentru ideia aceta, căci numai astfel vomö fi salvați. Armata este unica instituție, care a rămasö încă intactă, credința și onörea militară este unicä în contra căreia n'a päșitö nici unö defaimätörö.”

„Francia — încheiä numitulä depu-

tatü — e bolnavä de böla parlamentarismului. Pentru ca să trăiescä, trebuie să i-se presorie: ferö!”

ULTIME SCIRI.

Blașiu, 27 Ianuarie. Ministrul ungurescö de culte și instrucțiune publică prin härtia sa de dto 17 Ianuarie n. c. a notificatö Capitolului Metropolitanö din Blașiu, că alegerea de Metropolitanö s'a fixatö pe öia de 16 Aprilie st n. 1893.

Totödatä ministrul face cunoscutü, că Maiestatea Sa prin prealalta hotăröire de dto 4 Ianuarie a numitö comisari reg. la sinodul electoralö pe Episcopulö gr. cat. Mihailö Favelö dela Oradea-mare și pe baronulö Josika Samu. președintele consiliului de direcțiune alö statului catolicö transilvanü.

București, 17 Ianuarie. D. Tache Ionescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, a însărcinatö pe d-lä Al. Odobescu, membru alö Academiei, să organizeze ceremoniä celorö 32 căsătorii ce se vorö celebra cu prilejulö soșirei AA. LL. RR. Principelui Ferdinandö și Principesei Maria. În primulö rëndü, s'a alesö pentru aceste ceremonii biserica sf. Spiridonö ca fiindö cea mai spațioasă și în acelașü timpü cea mai frumösa din Capitalä. Într'önsa se vorö așeä, ca să formeze o elipsä, 32 mese în jurulö cărorä se va cänta: Isaia dänțuesce. În fața altarului va fi ridicatä o estradä, de pe care va oficia I. P. S. S. Metropolitanulö Primatü; de pe aceta estradä AA. LL. RR. Principe și Principesa, Nașii, vorö putö privi totä ceremoniä. La dröpta estradei va fi tronulö regalö. În curte se vorö așeä 32 brași, înalți de câte 3 metri; ei vorö fi luați de fiä-care päreche la eşirea lorö din bisericä. Fiä-care päreche va lua apoi locü în câte unö carü trasö de 4 boi albi ale cărorö corne vorö fi poleite. Cortegiul se va duce dela biserica sf. Spiridonö la Ateneulö Românö, unde se va servi unö ospetü tinerilorö căsătoriti. Altețele Lorö Regale vorö presidä acestö ospetü. Fiä-care päreche va primi câte o pungä de catifea röșiä cu monograma Altețelorö Lorö Regale și cari vorö conține câte 25 poli, precum și câte unö portret alö principelui și principesei Romäniei. Cu decorarea bisericei a fostö însărcinatö d. Negrescu, arhitectulö ministerului instrucțiiei.

DIVERSE.

Chelnerițe moderne. Unö industriaș din Chardenagor a avutö idea într'adevörö genialä de a fonda o berärie unde consumatorii suutö serviți de vre o treidec de maimuțe îmbröcate ca odalisce. Sö și procure trei-deci de maimuțe de genulö femeesö, provenindü din pădurile Africe centrale, fü lucrulö celö mai ușorö din lume, să le învețe să facä pe chelnerițele, örași nu fü lucrö tocmai greu, dér să le desvețe de a bea bere, cafea, rachuri și alte böturi, fü lucrulö celö mai greu din lume. Și încă sörmane ödalisce, suutö silite să rabde toate glumele galante ale cavalierilorö ce frecventează acea berärie, cari faci mare h-zü de săriturile și urletele furiöse ale acestorö stäinii chelnerițe.

Se potrivește. A: „D-lä Tämpescu e înaltä și puternicö și cu toate acestea e tare prostö”. B: „Aceta nu mä pune de locü în uimire. În casele înalte totödeuna et-giile de de asupra suntö röu mobilate!”

Proprietarü **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactorü responsabilü: **Gregoriu Maiorü**

moșului, strămoșului, de exemplu cum amö öice: Georgie alö lui Ioanö, alö lui Vasilie, alö lui Simionö alö lui Cräciunö, în locü de a öice simplu Georgie Ioanö.

Cam de opt-deci de ani încöce s'au făcutü în urma unorö conspirațiuni de castä mai multe încercări prin școle de a schimba nume românescö cu altele maghiare, icö coala și cu câte unele nemțescö. Vasilie (grecesce Vasileos, care însemnă impöratü säu rege) s'a falsificatö cu Lászlö, care este slavonö: Vlad; din Ioanö s'a făcutö János, din Georgie — Gyuri, din Ștefanö — Pista etc. La unele scälămbäturi de acestea au ajutatü și servilismul, säu și spiritul de maimuțärie, de imitațiune din vanitate a părinților. Într'aceea masele popöruului, sutele de mii de familii românescö s'au sciutö apöra până în öilele noastre de nomenclaturä împreunate cu scopuri de dissoluțiune naționalä. Numai în

unele ținuturi septemtrionalö din aceta țärä numele bastarde au pätrunsö și la familii românescö dela sate.

Urmarea este în mai multe casuri, că în regiunile românescö curate säu preponderante românescö, persoane născute din părinți romänö curățü judecate fiindü după numele lorö împrumutatö dela altö poporü, suntö privite cu öre-și care prepusü și neîncredere.

Deocamdatä fiä de ajunsö aceste reflexiuni fugitive la planulö ministeriului respectivö de a supune la o revisiune numele dia baptismü ale popörelorö nemaghiare.

Sibiiu, 28 Ianuarie n. 1893.

Unö bötöränü päșitü.

Cursulu pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including gold, silver, and banknotes.

Cursul la bursa din Viena

Table with stock market rates from Vienna, listing various securities and their prices.

Table with financial data, including bank shares and interest rates.

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Advertisement for 'Lumea literară' (The Literary World), featuring subscription information and contact details for Tipografia 'Aurora' A. Todoran.

Advertisement for 'Sătmăreana' credit and economic society, including details about a public competition for secretary and cashier positions.

Advertisement for subscribers, requesting renewal of subscriptions and providing contact information for the 'Gaz. Trans.' administration.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvre 1892.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.) and train times.

Nota: Numerii încadrați cu linii groase însemnează orele de noapte.